

CONSTANTIN ISTRATI ÎN ISTORIA MEDICINEI ȘI FARMACIEI

Adriana-Elena TĂEREL¹, Ana CARATĂ², Mihai STĂNESCU³
adriana.taerel@yahoo.com

Abstract: All History of Medicine and Pharmacy books often mention the name of the scientist C. Istrati. Here are some of these works: Medical and pharmaceutical education in Bucharest – From the beginning up to the present”(1963), Semi Centenary of Faculty of Pharmacy of Bucharest (1923–1973), History of Pharmaceutical Sciences in Romania (1994), books of history of medicine etc.

During 1880–1887, C. Istrati was Professor of Organic Chemistry at School of Pharmacy, founded by Carol Davila (1828–1884).

The third edition of Romanian Pharmacopoeia was performed and published in 1893 under the authority of C. Istrati and N. Maldarescu (1842–1927)

The portrait of C. Istrati is in Gallery Teachers as part of Collection of History of Pharmacy „Conf. dr. Farm. Zisi St. Fârșirotu” in the Faculty of Pharmacy of Bucharest

In this work, we present historical data concerning the personality of Professor C Istrati. As founder of many scientific societies, he was concerned with promoting science in the conferences. The goal of the conferences was the progress of Romanian science, that reason leading C Istrati „to guide

¹ Conf. dr. farm., Facultatea de Farmacie, UMF, Carol Davila”, București, membru asociat al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

² Prof. dr. farm., Facultatea de Farmacie, UMF, Carol Davila”, București;; membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

³ Student, anul V, Facultatea de Farmacie, UMF, Carol Davila”, București; colaborator al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

Romanian scientific world to a collective meeting every year before the opening of classes...”

Keywords: physician, chemist, scientist, academic.

Introducere

Constantin I. Istrati (1850–1918), medic și chimist, a avut contribuții deosebite în știință, cultură, în medicină, chimie, în învățământul medical și farmaceutic la București, în domeniul social.

Despre Doctorul C. I. Istrati găsim informații în toate cărțile de Istoria Medicinii și Farmaciei [2–3; 8–12]. Pentru subiectul propus de noi, „*Constantin Istrati în Istoria Medicinii și Istoria Farmaciei*”, avem la dispoziție fondul documentar din Colecția de Istoria Farmaciei „Conf. dr. Farm. Zisi St. Fârșirotu”: cărți, fotografii, o Farmacopee Română.

Din fondul documentar amintit am selectat câteva lucrări, în care se vorbește despre C. I. Istrati:

– *Învățământul medical și farmaceutic din București – De la începuturi până în prezent* (1963),

– „*Istoria Științelor în România – Medicina*”, publicată în anul 1980, sub auspiciile CRIFS, editura Academiei RSR,

– *Semicentenarul Facultății de Farmacie din București* (1923–1973), Ed. Med. 1976,

– *Istoria Științelor Farmaceutice în România* (1994),

– *Facultatea de Farmacie din București – 75 ani de la înființare* (1923–1998), precum și alte cărți de istoria medicinei.

Sub autoritatea lui C. I. Istrati și N. Măldărescu (1842–1927) s-a realizat și s-a publicat în 1893, ediția a III-a a Farmacopeei Române, după cum este menționat la pagina X din Farmacopee, ultimul paragraf.

În 1963, s-a publicat volumul *Învățământul medical și farmaceutic din București – De la începuturi până în prezent* [2] din care aflăm contribuția lui C. Istrati la formarea discipolilor săi, în domeniul chimiei.

Cităm din volum: „În *Laboratorul de Chimie organică* al Universității din București, condus de C. **Istrati**, devine asistent **Șt. Minovici**”, (1867–1935), primul decan al Facultății de Farmacie din București (1923–1925) [2];

„Sub îndrumarea creatorului Școlii românești de chimie, Profesorul **C. Istrati**, și-a completat studiile medicale cu studii de chimie, lucrând în *Laboratorul de Chimie organică*, doctorul **Gh. Proca** (1867–1943), om de cultură medicală” [2].

În *Semicentenarul Facultății de Farmacie din București (1923–1973)* [7], C. Istrati este menționat în lista profesorilor la Școala Superioară de Farmacie, (perioada 12 noiembrie 1869–12 iunie 1923). A fost profesor de Chimie organică între anii 1880–1887.

Fondul documentar al Colecției noastre conține o valoroasă lucrare „*Istoria Științelor în România – Medicina*”, publicată în anul 1980 sub auspiciile CRIFS, editura Academiei RSR [8]. În acest volum, este evidențiată preocuparea lui C. I. Istrati pentru medicina culturii fizice și sportului în țara noastră. Acestui obiectiv îi este dedicată lucrarea publicată în anul 1880, cu titlul: „*Considerațiuni asupra importanței și necesității gimnasticii din punct de vedere igienic și social*”, publicată în anul 1880.

Profesorul C. I. Istrati, personalitate marcantă a învățământului medical și farmaceutic la București, este prezent prin activitatea sa în volumul intitulat „*Istoria Științelor Farmaceutice în România*” [9], publicată în 1994 în Editura Medicală Amaltea. În acest volum este menționată de asemenea, activitatea sa de profesor în învățământul farmaceutic.

În anul 1998, 28 noiembrie, s-au sărbătorit trei sferturi de veac de existență a Facultății de Farmacie din București. În volumul publicat cu această ocazie se menționează [12]: „Începând din 1880, la Școala de Farmacie, Chimia organică este predată de profesorul **Constantin I. Istrati**, până în anul 1887, când se transferă la Facultatea de Științe. El a depus eforturi susținute în favoarea planului de reorganizare a învățământului farmaceutic, care trebuia ridicat la rang universitar. În același timp, hotărât să devină chimist, după ce strălucise ca medic, C.I. Istrati, obține în numai șapte luni, licența în chimie la Paris (1883). Ulterior el a continuat să se perfecționeze în domeniul chimiei organice, sub conducerea profesorilor **Würtz**, **Schützenberger** și **Friedel**, primind titlul de doctor în 1885” [12].

În anul 1889 C. I. Istrati tipărește prima ediție a *Cursului Elementar de Chimie* care a fost tradus în limbile franceză și spaniolă, iar în 1913 publică *Studiul Relativ de Nomenclatură Generală în Chimia Organică*.

În Laboratorul de Istoria Farmaciei din cadrul Facultății de Farmacie din București, portretul lui **C. Istrati** se găsește în *Galeria Profesorilor*, începând cu Davila și alți profesori la Școala sa, până în secolul XX.

Ca fondator al mai multor societăți științifice a fost preocupat de promovarea științelor în cadrul congreselor. Scopul congreselor consta în progresul științei românești, motiv pentru care C. Istrati „îndruma lumea științifică românească spre o întrunire colectivă în fiecare an, înainte de deschiderea cursurilor...”[6]. Menționăm *Asociația română pentru înaintarea și răspândirea științelor*. Primul Congres al asociației s-a desfășurat la Iași în anul 1902, 2 iunie.

La propunerea lui Istrati președinția asociației i-a fost încredințată renumitului om de știință **Petru Poni** (1841–1925), chimist, mineralog român [3]. Istrati a primit funcția de vicepreședinte.

Comunicări în cadrul Congresului au susținut: matematicianul Gh. Țițeica, chimiștii C. I. Istrati, p. Poni, Șt. Minovici, fizicianul D. Hurmuzescu, naturaliștii L. Mrazec, p. Bujor, Gr. Antipa, medicii N. Manolescu etc. Volumul Congresului a fost tipărit în anul 1903 și a însumat 700 pagini.

Cel de-al doilea Congres s-a desfășurat în toamna anului 1903, lucrările lui fiind publicate într-un volum de 1554 pagini.

În 1934, 20 aprilie – 3 mai, s-a organizat la București cel de-al IX-lea Congres al Asociației Române pentru Înaintarea și Răspândirea Științelor (ARPIS), sub președinția Farmacistului, chimist, mineralog, **Ludovic Mrazec** (1867–1944), președinte al Academiei Române (1932–1935) [1; 6].

În cadrul acestui congres, Ludovic Mrazek subliniază: „Socotesc că activitatea științifică, culturală și socială a lui **C.I. Istrati** merită să fie cunoscută pentru entuziasmul patriotic care a constituit mobilul ei”.

În cuvântul introductiv la cartea autorilor I. Jianu și G. Vasiliu, intitulată *dr. C. Istrati* [4], Academicianul **C. I. Parhon** (1874–1969) spunea: „M-am apropiat de Istrati îndată după 1900, odată cu conlucrarea noastră în cadrul *Asociației Române pentru Înaintarea Științelor*, (ARPIS), al cărei neobosit animator a fost marele chimist. O grijă părintească a arătat Istrati tinerilor chimiști, medici, farmaciști, pe care i-a încurajat și i-a sprijinit în momente hotărâtoare ale activității lor”.

„Doctorul Istrati a fost și un pasionat colecționar, provenind dintr-o familie boierească” cu astfel de preocupări[5]. De-a lungul timpului a colecționat antichități, medalii, documente și cărți vechi, tablouri, obiecte de artă populară. Colecția sa a intrat în posesia Muzeului din Turnu Severin în anul 1921, condus de Teodor Costescu, elevul devotat al marelui chimist [4].

Fondul istoric al Bibliotecii Județene I. G. Bibicescu, cuprinde volume din colecții ce au făcut parte din Muzeul dr. C. I. Istrati, din Severinul interbelic (colecțiile Asaki, cărți din biblioteca savantului, din biblioteca mamei sale, Maria Istrati Capșa)” [10–11].

Teodor Costescu, președintele Societății Culturale „Teatrul Orașului Turnu Severin”, solicită într-un memoriu către Minister, ca întreaga colecție adunată de Istrati, fostul său profesor, să fie cedată orașului Turnu Severin, cu obligația de a fi așezată în saloane spațioase ale Palatului Cultural.

Muzeul a fost adus din București la Turnu Severin și instalat în 30 noiembrie 1924, chiar la inaugurarea Palatului Cultural.

Din anul 1830 a început să se dezvolte o colecție particulară, *Colecția Mariei Istrati Capșa*, mama savantului și omului de cultură C. I. Istrati. Inaugurarea colecției a avut loc la Câmpina în 1897 unde a rămas până în 1900, când a fost mutată la București și expusă între anii 1900–1924 în Laboratorul de Chimie al lui Istrati, iar din 1924, în Turnu Severin.

Muzeul, („Colecția Maria Istrati Capșa”, cum l-a numit doctorul C. I. Istrati), a fost expus în aripa de vest a Palatului Cultural, dar a fost denumit de Teodor Costescu „Muzeul Doctor Istrati” în onoarea marelui savant.

Încheiem această prezentare cu prelegerea pe care a ținut-o Doctorul C. I. Istrati, la deschiderea cursului în anul universitar 1898–1899, insistând asupra legăturii care trebuie să existe între studenți și profesori și importanța cercetării științifice:

„Să iubiți știința; să o iubiți cu căldură; să o iubiți pentru ea numai și pentru adevărurile pe care ea le deține și ea să alcătuiască întotdeauna idealul vostru! Să știți că știința nu răsplătește decât pe cei ce o cultivă și o iubesc cu pasiune....

Profesorul și studentul sunt ca două centre de lumină și căldură, care puse la fiecare focar al oglinzelor concave ale școalei, se încălzesc și se luminează mutual. Suprimați pe unul și celălalt va trimite inutil în vânt energia sa, oricât ar fi ea de nețărâmurită” [4].

Bibliografie

[1] Carată, Ana, *Personalități ale învățământului universitar farmaceutic la București, 8.2.1.3-Ludovic Mrazek* – în vol. *Istoria Farmaciei – Comparații și schițe de curs pentru studenți*, Editura Tipo.Tehnoplast, București, 2010, p. 165–166, 204 p.;

[2] Ilea Th., Ghelerter Iuliu, Duțescu Benone, (Sub Red.) – *Învățământul medical și farmaceutic din București. De la începuturi până în prezent* – IMF, București, Arta Grafică, 1963, (604 p.);

[3] -Izsák, S. -*Farmacia de-a lungul secolelor* – Ed. Șt. Enc. Buc. 1979, p.287, 328, 338, (419 p.);

[4] Jianu, I., Vasiliu, G., *dr. C. Istrati*, Editura Științifică București, 1964;

[5] Măneanu, Varvara, *Vestigiile arheologice și tradiții culturale*, Editura M&M, Craiova 2009, 300 p.;

[6] ***, – *Congresul al IX-lea al Asociațiunei Române pentru Înaintarea Științelor, A.R.P.I.S. -, București 29 aprilie–3 Mai 1934*, an publicație 1937;

[7] ***, *Semicentenarul Facultății de Farmacie din București (1923–1973)*, Editura Medicală, București, 1976;

[8] *Istoria Științelor în România – Medicina*, CRIFS, Editura Academiei RSR, 1980;

[9] ***, *Istoria Științelor Farmaceutice în România*, Editura Medicală Amaltea, 1994;

[10] ***, *O instituție culturală națională din trecutul Severinului – Muzeul Dr.C.I. Istrati*, Varvara Măneanu, „Porțile de Fier”, Revistă a Societății Naționale de Științe Istorice din România, nr.1, 1996, p.6;

[11] ***, *Colecția Istorico – Etnografică Maria Istrati Capșa la Turnu Severin*, în Varvara Măneanu, „Porțile de Fier”, anul I, nr.4, 1996, p.11;

[12] – xxx – *75 ani ai Facultății de Farmacie din București (1923–1998)*, Genicod, Buc. 2002.